

Regeringskansliet
Angående förslag till lagrådsremissen
Vissa insatser för ökad lärarkompetens

Nationell Estetisk Kongress kommenterar här lagrådsremissen ***Vissa insatser för ökad lärarkompetens***, kapitel 6, ***Fler lärare med specialistkompetens till vissa riksrekryterande utbildningar***.

Nationell Estetisk Kongress yttrade sig, i sitt tidigare remissvar, för att personer med specialistkompetens kan vara en förutsättning för att eleverna ska få spetsutbildning.

Men Nationell Estetisk Kongress vill understryka kravet på lärarlegitimation som egentligt behörighetskrav. Någon till en tjänst sökande med lärarlegitimation måste värderas högre och gå före en med eventuella specialistkunskaper, men utan legitimation och formell behörighet.

I utredningstexten poängteras att undantag från krav på legitimation och behörighet för lärare, kan ge vissa riksrekryterande spetsutbildningar möjlighet att nå ett ämnesdjup och till och med bidra till att ge utbildningen dess spetskaraktär. Det finns dock en allvarlig risk att även om ett "ämnesdjup" skulle kunna nås kommer bredden och det långsiktiga perspektivet att saknas. En lärarlegitimation är inte bara ett dokument, den representerar något helt annat.

Det är rimligt att vi till riksrekryterande spetsutbildningar ibland kan behöva engagera personer med specialkunskaper, som gästlärare, för speciella projekt, för s.k. clinics'. Det gäller säkert estetiska programmets alla 5 inriktningar (Bild&Formgivning, Dans, Estetik&Media, Musik och Teater) att det finns personer med sådana förmågor eller kunskaper som går helt utanför en "ordinär" (!) estetlärare. Dessa kan kanske finnas inom dansområdet, t.ex. street-artister, kanske inom bild- och mediaområdet med kunskaper om vissa dataapplikationer, inte minst inom datorspelsområdet, och inom musiken för vissa instrument liksom andra specialförmågor, inom alla tänkbara genrer.

Om någon med specialistkompetens behövs vid en riksrekryterande spetsutbildning kan denna som sagt troligtvis engageras som gästlärare för en period. I vissa fall kan en person med specialistkompetens behöva engageras under en längre period, för kontinuitet i undervisningen, exempelvis någon som behärskar ett visst musikinstrument.

Det måste klargöras tydligare om det behöver finns fasta kriterier som måste uppfyllas för att anställa en person med specialistkompetens för längre period (tillsvidaretjänst), eller om det enbart är upp till huvudman att avgöra. Vi vill understryka att Nationell Estetisk Kongress endast i sällsynta undantag kan tänka oss en tillsvidareanställning utan erforderlig lärarlegitimation. Vi tycker inte att någon med lärarlegitimation ska kunna bli förbigången av någon som saknar formell behörighet.

Lärarlegitimation eller behörighet kan ofta erhållas genom att komplettera med vissa kurser i pedagogik etcetera. Dessa möjligheter kan skifta mellan de olika inriktningarna men inom musikområdet finns ett flertal vägar att komplettera musikaliska färdigheter med kompletterande pedagogisk utbildning, s.k. KPU.

Utredningen uttrycker kärnan i problematiken så här:

I dag krävs legitimation och behörighet att bedriva undervisningen vilket betyder att en behörig lärare som kanske inte har den särskilda kunskap som krävs ska anställas före den som har den specialistkunskap som krävs.

Nationell Estetisk Kongress kan inte hålla med om detta scenario. För det första är den kunskap som ryms inom begreppen legitimation och behörighet ovärderlig för en skola och inte minst vid en riksrekryterande spetsutbildning. Den pedagogiska förankringen, erfarenheten och kunskapen kan aldrig förbises.

Vi har inom det estetiska utbildningsområdet kommit en lång väg i att få upp status, utbildningsnivå och medvetenhet om utbildningens alla olika delar, inte minst myndighetsutövandet med betygsansvar, och lärarlegitimation. Vi vill inte att vår yrkeskategori ska devalveras och att arbetsgivaren gör undantag för att slippa anställa kompetent eller utbildad personal.

En legitimation är en bekräftelse på professionalitet. Om vi går till läkare eller tandläkare vill vi att dessa ska ha legitimation, och därmed all den breda kunskap som legitimationen är ett kvitto på. Att vara lärare med oceaner av kunskap kring pedagogik, didaktik, metodik osv är en spetskompetens i sig. Vi lärare brottas med väldigt komplexa ”frågor” i vår yrkesgärning där vårt ämne, pedagogik, omfattar inlärningspsykologi, undervisningsfilosofi etc.

Några viktiga klargöranden behövs kring följande:

Om en lärare utan behörighet med specialkunskap anställs – främst för att undervisa just inom sitt specialområde – kan/får den lärare då också undervisa i andra kurser? Var går, och vem avgör var gränsen för vad som avses med specialområdet?

Det som beskrivs i lagrådsremissen avser endast riksrekryterande spetsutbildning. Vid många gymnasier där denna utbildning erbjuds finns också ”vanlig” estetutbildning, dessutom kanske en estetisk profilutbildning – särskild variant – på annat program. ”Specialisten” utan legitimation men som eventuellt skulle kunna ges behörighet enligt remissförslaget, kan väl knappast vara behörig att undervisa utanför sitt ”specialkunskapsområde”?

Om det verkligen saknas specialistkompetens, bör tillsättning ske i samråd med befintlig lärarpersonal, och ses som ett välkommet komplement i teamet för att få in just specialistkompetens.

Om någon skulle anställas med specialistkompetens, men utan legitimation, måste en tjänstebeskrivning tydliggöra vilka kurser eller moment vederbörande är behörig att undervisa.

Om någon skulle anställas med specialistkompetens, men utan legitimation, krävs det att någon med legitimation och formell behörighet får avsätta tid till handledning och hjälp vid planering och i synnerhet betygssättning.

För Nationell Estetisk Kongress, Lund 29 januari 2021

Sverker Zadig
Kongressansvarig
sverker.zadig@estetkongress.se

Nationell Estetisk Kongress
Box 4
221 00 Lund